

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's Een routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2006-2010

COM(2006) 92 final

(2006/C 318/29)

De Europese Commissie heeft op 1 maart 2006 overeenkomstig artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap besloten het Europees Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over bovengenoemd Voorstel.

De Afdeling Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 juli 2006 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Attard.

Tijdens zijn 429e zitting van 13 en 14 september 2006 (vergadering van 13 september) heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité onderstaand advies uitgebracht, dat met 175 stemmen voor en 11 stemmen tegen, bij negen onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1 Het EESC is verheugd over de politieke wil van de Commissie om gendergelijkheid hoog op haar agenda te houden voor de periode 2006-2010. Het heeft er waardering voor dat Commissievoorzitter Barroso heeft toegezegd zich persoonlijk voor de goedkeuring ervan te zullen inzetten en is het er mee eens dat het belangrijk is alle belanghebbende partijen bij de tenuitvoerlegging van de prioriteiten ervan te betrekken.

1.2 Het EESC:

- erkent dat gemeenschappelijke prioriteiten bij de coördinatie van werkgelegenheidsbeleid noodzakelijk zijn om de arbeidsparticipatie van vrouwen te vergroten;
- is van oordeel dat nationale regeringen, nationale instellingen voor gendergelijkheid en de sociale partners van alle lidstaten er duidelijk verantwoordelijk voor zijn dat de loonstelsels die zij invoeren, niet leiden tot loondiscriminatie tussen vrouwen en mannen;
- beveelt aan dat er voor vrouwelijke ondernemers strategieën worden ontwikkeld die ervoor zorgen dat vrouwen gemakkelijker toegang krijgen tot bankleningen en bankdiensten;
- beveelt aan om in de nationale onderwijsprogramma's op secundair en tertiair niveau het vak „ondernemersvaardigheden” op te nemen, vooral bedoeld voor vrouwen, en om maatregelen te nemen waardoor meer vrouwen in wetenschappelijke/technische vakken afstuderen, zodat de genderverschillen in technische sectoren, zoals engineering en ICT-gerelateerde diensten kunnen worden verkleind;
- stelt voor om strategieën voor de gelijkheid van vrouwen en mannen op het gebied van de sociale bescherming en in de strijd tegen armoede te intensiveren om ervoor te zorgen dat de belastingstelsels en de sociale zekerheidsinstellingen erop ingesteld worden om tegemoet te komen aan de behoeften van vrouwen die het risico van armoede lopen (vooral alleenstaande moeders). Ook zouden er concrete beleidsvoorstellen moeten worden gedaan om alleenstaande

ouders aan te moedigen om voor de arbeidsmarkt interessante vaardigheden aan te leren en om hun toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken;

- is van mening dat in de nationale strategieën voor gezondheidszorg en langdurige zorg geïntegreerd beleid moet worden opgenomen voor de kwaliteit van de gezondheid op het werk van vrouwen;
- dringt erop aan dat meer rekening wordt gehouden met de impact van de mantelzorg en de daaruit voortvloeiende belasting van de lichamelijke en geestelijke gezondheid van vrouwen, en dat dit verschijnsel verder wordt onderzocht en geanalyseerd;
- stelt voor dat de open coördinatiemethode wordt toegepast op de gezondheidszorg en dat daarin doelstellingen ten aanzien van gendergelijkheid worden opgenomen;
- heeft oog voor het verschijnsel van de feminisering van migratie en adviseert om gendergelijkheid volledig op te nemen in al het beleid en alle acties van de EU in ieder stadium van het migratieproces.
- onderkent het belang van maatregelen, waaronder het vaststellen van exacte doelen en indicatoren, om de opvang voor kinderen en afhankelijke ouderen te waarborgen;
- beveelt aan dat doelstellingen en termijnen worden vastgesteld om de deelname van vrouwen aan alle vormen van besluitvorming te vergroten;
- beveelt aan dat er een Europees Actieplan inzake geweld tegen vrouwen wordt gelanceerd;
- verzoekt de lidstaten erop toe te zien dat slachtoffers van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting meer rechten en steun krijgen;
- adviseert om pan-Europese bewustmakingsacties te lanceren voor nul-tolerantie voor seksistische beledigingen en vernederende beelden van vrouwen in de media;

- is van mening dat de lidstaten erop moeten toezien dat de audiovisuele commerciële berichtgeving niet discriminatoir is op grond van ras, geslacht of nationaliteit, in overeenstemming met de door de Commissie voorgestelde richtlijn inzake de coördinatie van bepaalde bepalingen inzake de uitoefening van televisie-omroepactiviteiten⁽¹⁾;
- adviseert dat in opleidingsinstellingen voor de media modules voor gendergelijkheid worden geïntroduceerd en dat er solide regelingen worden getroffen om op alle besluitvormingsniveaus in de mediasector een evenwicht tussen vrouwen en mannen te bewerkstelligen;
- adviseert dat vrouwen in het ontwikkelingsbeleid van de EU adequate toegang wordt gegarandeerd tot financiële steun van de EU, met name via door vrouwenorganisaties opgezette nationale ontwikkelingsprojecten;
- dringt erop aan dat de Commissie in haar humanitaire hulpprogramma (ECHO) voorrang geeft aan hulp en financiële steun voor vrouwen die tijdens conflicten het slachtoffer worden van seksegebonden geweld;
- is van mening dat verbetering van bestuur voor gendergelijkheid essentieel is voor het welslagen van de routekaart en adviseert om de bestaande systemen voor dialoog en overleg met de nationale organisaties van het maatschappelijke middenveld, in het bijzonder met vrouwenorganisaties, te versterken;
- pleit voor de oprichting van een werkgroep „genderbudgettering” binnen het Directoraat-generaal Begroting van de Commissie en voor een op jaarbasis uit te voeren aparte gendereffectbeoordeling van de EU-begroting.

2. Motivering

2.1 De hoofdlijnen van onderhavige mededeling van de Commissie

2.1.1 De EU heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van gendergelijkheid, door wetgeving op het gebied van gelijke behandeling, gendermainstreaming, speciale maatregelen om vrouwen te helpen promotie te maken, actieprogramma's, de sociale dialoog en de dialoog met het maatschappelijk middenveld. Toch bestaan er nog altijd ongelijkheden en worden deze mogelijk nog groter naarmate de in toenemende mate geglobaliseerde economische concurrentie flexibeler en mobiele arbeidskrachten vereist. Dit kan vooral voor vrouwen gevolgen hebben, die immers vaak moeten kiezen tussen kinderen krijgen en een carrière, doordat er onvoldoende flexibele werkafspraken en opvangmogelijkheden zijn, er nog altijd genderstereotypen bestaan en mannen een ongelijk deel van de verantwoordelijkheden in het gezin op zich nemen.

⁽¹⁾ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 89/552/EEG van de Raad betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake de uitoefening van televisie-omroepactiviteiten (COM(2005) 646 final).
URL: http://ec.europa.eu/comm/avpolicy/docs/reg/modernisation/proposal_2005/com2005-646-final-en.pdf.

2.1.2 In de routekaart van de Commissie worden zes prioritaire gebieden voor EU-actie op het gebied van gendergelijkheid voor de periode 2006-2010 genoemd:

- gelijke economische onafhankelijkheid voor vrouwen en mannen;
- gezins- en beroepsleven beter combineerbaar maken;
- gelijke deelname aan besluitvorming;
- uitbanning van alle vormen van seksegebonden geweld;
- uitbanning van genderstereotypen;
- bevordering van gendergelijkheid in buitenlands en ontwikkelingsbeleid.

Voor elk van die reisgebieden zijn prioritaire doelstellingen en acties vastgesteld. De Commissie kan deze doelstellingen niet alleen bereiken, aangezien het zwaartepunt voor actie op veel gebieden op het niveau van de lidstaten ligt. De routekaart weerspiegelt dus het engagement van de Commissie om op het gebied van gendergelijkheid vooruitgang te boeken en de samenwerking met de lidstaten en andere actoren op dat gebied op te voeren.

2.1.3 Teneinde de *governance* voor gendergelijkheid te verbeteren, noemt de Commissie ook een aantal belangrijke acties en verbindt zij zichzelf ertoe de vorderingen op dit gebied van nabij te volgen.

2.2 Algemene opmerkingen

2.2.1 Het EESC is verheugd over de politieke wil van de Commissie om gendergelijkheid hoog op haar agenda te houden voor de periode 2006-2010. Het heeft er waardering voor dat Commissievoorzitter Barroso heeft toegezegd zich persoonlijk voor de goedkeuring ervan te zullen inzetten en is het ermee eens dat het belangrijk is om alle belanghebbende partijen bij de tenuitvoerlegging van de prioriteiten ervan te betrekken.

2.2.2 Gendergelijkheid is een grondrecht, een waarde die de EU en haar lidstaten gemeen hebben en een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van de EU-doelstellingen van groei, werkgelegenheid en sociale samenhang, die ook de hoofdonderdelen van de Lissabon-agenda uitmaken. Het EESC steunt de strategie van de routekaart, die op de tweeledige benadering van gendermainstreaming en specifieke acties gebaseerd is.

2.2.3 De door vrouwen geboekte vooruitgang, ook op sleutelgebieden als onderwijs en onderzoek, worden niet volledig weerspiegeld in de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt. De EU kan het zich simpelweg niet veroorloven niet maximaal profijt te trekken van haar menselijk kapitaal. Tegelijkertijd vormen de door demografische veranderingen veroorzaakte lage geboortecijfers en de inkrimping van de beroepsbevolking uitdagingen die de politieke en economische rol van de EU in gevaar brengen.

2.2.4 Het EESC verwelkomt ook de doelstelling van de Commissie om seksgebonden geweld tegen vrouwen en mensenhandel uit te bannen. Deze verschijnselen staan het bereiken van gendergelijkheid in de weg en vormen een schending van de mensenrechten van vrouwen.

2.2.5 Bovendien steunt het EESC het streven van de Commissie om mondiale uitdagingen het hoofd te bieden en de mensenrechten van vrouwen te waarborgen en te integreren in alle relevante onderdelen van het externe beleid en de externe acties en programma's van de EU.

2.3 Specifieke opmerkingen over deel I: Prioritaire actiegebieden op het gebied van gendergelijkheid

2.3.1 Om de prioritaire gebieden uit de routekaart met succes aan te pakken, zijn geïntegreerde strategieën vereist en moet er bovendien voor worden gezorgd dat gendergelijkheid expliciet wordt aangepakt en wordt opgenomen in alle vormen van beleid, op alle relevante communautaire en nationale niveaus. EU-regelingen en middelen moeten worden versterkt om te zorgen voor een doeltreffende gendermainstreaming op nationaal niveau, zoals is uiteengezet in het Pact voor Gendergelijkheid dat door de Voorjaarsraad van 2006 is overeengekomen.

2.3.2 Het concrete toezicht op de tenuitvoerlegging van de routekaart moet plaatsvinden in samenwerking met de lidstaten. Hoewel er al indicatoren zijn voor het toezicht op de voortgang, is het van belang dat er op EU-niveau vergelijkbare data worden ontwikkeld.

2.3.3 Gelijke economische onafhankelijkheid voor vrouwen en mannen bereiken

2.3.3.1 De Lissabon-doelstellingen voor werkgelegenheid bereiken

2.3.3.1.1 Volgens de doelstellingen van Lissabon zou in 2010 de arbeidsparticipatie van vrouwen 60 % moeten bedragen. Ondanks de toezeggingen van de lidstaten ten aanzien van de Lissabon-strategie, de agenda voor groei en werkgelegenheid en het bestaan van een pakket bindende EU-regels voor gendergelijkheid in werkgelegenheid, is de genderkloof in veel gevallen nog groot. De arbeidsparticipatie van vrouwen is lager dan die van mannen (respectievelijk 55,7 % en 70 %), en voor vrouwen tussen 55 en 64 jaar is dat percentage zelfs nog veel lager (31,7 %). Ook is de werkloosheid onder vrouwen hoger dan die onder mannen (9,7 % tegen 7,8 %). De genderdimensie van de Lissabon-strategie voor werkgelegenheid en groei moet kracht worden bijgezet.

2.3.3.1.2 De Commissie richt zich op de naleving van de wetgeving voor gelijke behandeling, een doeltreffend gebruik van de nieuwe structuurfondsen en het financieel interessant maken van werken door de individualisering van rechten op fiscaal gebied en op het gebied van de sociale voorzieningen.

Het EESC verwelkomt de oprichting van het Europees Genderinstituut, maar meent dat dit alleen doeltreffend kan functioneren wanneer daarvoor over voldoende personele en financiële middelen kan worden beschikt (?).

2.3.3.1.3 Het EESC erkent dat bij de coördinatie van werkgelegenheidsbeleid gemeenschappelijke prioriteiten noodzakelijk zijn om de arbeidsparticipatie van vrouwen te verhogen. Bij de beoordeling van nationale hervormingsprogramma's moet de Commissie erop toezien dat prioriteit wordt gegeven aan ongelijkheden tussen vrouwen en mannen en dat de nodige actie wordt ondernomen.

2.3.3.1.4 Het EESC is van oordeel dat nationale regeringen, nationale instellingen voor gendergelijkheid en de sociale partners van alle lidstaten er duidelijk verantwoordelijk voor zijn dat de loonstelsels die zij invoeren, niet leiden tot loondiscriminatie tussen vrouwen en mannen.

2.3.3.1.5 Het Comité acht het zorgwekkend dat bepaalde nieuwe vormen van arbeidsorganisatie kunnen leiden tot uitbuiting van werknemers en tot banen zonder arbeidszekerheid (meestal voor vrouwen), en is er vast van overtuigd dat flexibiliteit niet ten koste mag gaan van arbeidszekerheid en -stabiliteit.

Het EESC meent dat betrouwbare en vergelijkbare seksegebonden gegevens over hindernissen voor vrouwen met een handicap die werk zoeken, essentieel is voor hun integratie op de arbeidsmarkt.

2.3.3.2 Het uitbannen van loonverschillen tussen mannen en vrouwen

2.3.3.2.1 Ondanks EU-wetgeving inzake gelijke beloning verdienen vrouwen in de EU gemiddeld 15 % minder dan mannen (?) en het terugdringen van dit verschil verloopt veel langzamer dan dat van het verschil in werkgelegenheid tussen vrouwen en mannen. Dat dit verschil blijft bestaan, is het gevolg van rechtstreekse en indirecte discriminatie van vrouwen en van structurele ongelijkheden, zoals segregatie naar sectoren, beroepen en werkpatronen, loopbaanonderbreking om voor kinderen of andere gezinsleden te zorgen, toegang tot onderwijs en opleiding, een vooringenomenheid bij de beoordeling, onrechtvaardige loonstelsels en genderstereotypen. Technische, menselijke en financiële hulpbronnen zijn niet noodzakelijkerwijs beschikbaar in alle lidstaten.

2.3.3.2.2 De Commissie zou in de door haar aangekondigde mededeling over de genderkloof bij de beloning en de betrokkenheid daarbij van de sociale partners erop moeten toezien dat de nationale rechtsregels inzake de rechten op gelijkheid een grotere samenhang vertonen en dat het gemakkelijk wordt om zonnodig in beroep te gaan.

(?) EESC-advies van 28 september 2005 over de „Oprichting van een Europees Instituut voor Gendergelijkheid”, rapporteur: mevrouw Štechová (PB C 24 van 31.1.2006, blz. 29-33).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?textfield2=24&year=2006&-Submit=Search&serie=C>.

(?) Niet-aangepast verschil.

2.3.3.3 Vrouwelijke ondernemers

2.3.3.3.1 Gemiddeld 30 % van de ondernemers in de EU is vrouwelijk. Vrouwen stuiten bij het starten van een bedrijf en het krijgen van financiering en scholing vaak op grotere problemen dan mannen. Het EU-actieplan voor ondernemerschap moet verder ten uitvoer worden gelegd en gendergevoeliger worden gemaakt. Het is noodzakelijk dat ondernemerschap wordt gestimuleerd en dat voorlichting en ondersteuning worden verleend om het starten van een nieuwe onderneming gemakkelijker te maken. Hiervoor moet een verscheidenheid aan technieken worden ingezet, waaronder het vergemakkelijken van de toegang van nieuwe bedrijven tot financiering. Strategieën moeten erop gericht zijn te waarborgen dat vrouwen gemakkelijker toegang krijgen tot bankleningen en -diensten. Bovendien moeten vrouwelijke ondernemers in staat worden gesteld om met financiële instellingen te netwerken, zodat er op maat gesneden ondersteuningspakketten, in het bijzonder voor micro-financiering, kunnen worden uitgewerkt.

2.3.3.3.2 In de nationale lesprogramma's op secundair en tertiair niveau moet het vak ondernemersvaardigheden worden opgenomen, vooral voor vrouwen, teneinde een cultuur te bevorderen waarin vrouwen aan het opzetten van innovatieve ideeën op dit gebied deelnemen. Niet alle vrouwen willen echter als zelfstandige werken. Daarom moeten de leerprogramma's ook informatie bevatten over hun werkgerelateerde rechten en moeten studenten ertoe worden aangemoedigd om in „niet-traditionele” sectoren te gaan werken.

2.3.3.3.3 Door een specifiek, maar geïntegreerd beleid voor vrouwelijk ondernemerschap zou in het bijzonder de werkgelegenheidskloof in technische sectoren, zoals engineering, ICT-gerelateerde diensten en geschoolde arbeidsplaatsen, kunnen worden verkleind.

2.3.3.4 Gendergelijkheid op het gebied van sociale bescherming en in de strijd tegen armoede

2.3.3.4.1 Stelsels voor sociale bescherming moeten alle factoren die vrouwen en mannen ontmoedigen om zich op de arbeidsmarkt te begeven of om te blijven werken, wegnemen door hen in staat te stellen om individuele pensioenrechten op te sparen. Vrouwen moeten pensioenrechten kunnen genieten, en hun recht daarop moet door het uitwerken van alternatieve modellen worden gegarandeerd. Vrouwen lopen nog altijd een grotere kans dan mannen op een kortere loopbaan of een loopbaan met onderbrekingen, en als gevolg daarvan op minder pensioenrechten. Dit leidt tot een groter risico van armoede, vooral voor alleenstaande ouders, oudere vrouwen of vrouwen die in een familiebedrijf werken, bijvoorbeeld in de landbouw- of visserijsector, of in de kleinhandel of de industrie. De lidstaten zouden er ook voor moeten zorgen dat migrantenvrouwen in die sectoren niet worden uitgebuit.

2.3.3.4.2 Er moeten intensievere strategieën ten uitvoer worden gelegd om ervoor te zorgen dat vrouwen die het risico van armoede lopen, ongeacht het feit of zij al dan niet aan de arbeidsmarkt deelnemen, vaardigheden ontwikkelen die zij op de arbeidsmarkt kunnen gebruiken en waarmee zij hun toekomstige financiële onafhankelijkheid kunnen waarborgen ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ EESC-advies van 29 september 2005 over „Armoede onder vrouwen in Europa”, rapporteur: mevrouw King (PB C 24 van 31 januari 2006, blz. 95-101).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/OHhtml.do?textfield2=24&year=2006&Submit=Search&serie=C>.

2.3.3.4.3 Het EESC stelt voor om strategieën voor de gelijkheid van vrouwen en mannen op het gebied van de sociale bescherming en in de strijd tegen armoede te intensiveren om ervoor te zorgen dat de belastingstelsels en de sociale zekerheidsinstellingen erop ingesteld worden om tegemoet te koen aan de behoeften van vrouwen die het risico van armoede lopen (vooral alleenstaande moeders). Ook zouden er concrete beleidsvoorstellen moeten worden gedaan om alleenstaande ouders aan te moedigen om voor de arbeidsmarkt interessante vaardigheden aan te leren en om hun toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Zo moet met name een einde worden gemaakt aan het vooral in sommige lidstaten wel erg kleine verschil tussen werkloosheidsuitkeringen plus aanvullende premies voor loontrekkenden en het nationale minimumloon.

2.3.3.4.4 In de praktijk moet werken niet alleen door het beloningspakket aantrekkelijk worden gemaakt, maar moeten er ook nog andere, niet-fiscale prikkels worden geboden, zoals flexibiliteit van banen en opleidingskansen voor laaggeschoolde werknemers. Ook moeten er naar behoren gesubsidieerde kinderopvangvoorzieningen worden verstrekt voor met armoede bedreigde een- of tweeoudergezinnen met twee of meer kinderen.

2.3.3.4.5 Het risico van armoede is het grootst bij eenoudergezinnen (35 % van het EU-gemiddelde), waarbij het in 85 % van de gevallen gaat om gezinnen waar een vrouw aan het hoofd staat. Ook onder vrouwen boven de 65 jaar is het risico van armoede groot. Laaggeschoolde vrouwen lopen het risico dat ze hun baan verliezen voordat ze de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

2.3.3.5 Erkenning van de genderdimensie in de gezondheidszorg

2.3.3.5.1 Vrouwen en mannen worden geconfronteerd met specifieke gezondheidsrisico's, ziekten, problemen en praktijken die gevolgen hebben voor hun gezondheid. Hiertoe behoren milieukwesties, zoals de gezondheidsrisico's van chemicaliën, waarop het REACH-voorstel betrekking heeft, en pesticiden, die vaak via borstvoeding worden overgebracht. Het gangbare medische onderzoek en de normen op het gebied van gezondheid en veiligheid hebben meer betrekking op werk dat vooral door mannen wordt gedaan. Kennis en onderzoek op dit terrein en statistieken en indicatoren moeten ook vanuit het vrouwelijke perspectief verder worden uitgebouwd.

2.3.3.5.2 De nationale strategieën voor gezondheidszorg en langdurige zorg moeten een geïntegreerd beleid voor gezondheidsnormen voor landbouwvrouwen op het werk en — meer in het algemeen — de gezondheid van vrouwen in landbouwgezinnen omvatten, maar ook m.b.t. vrouwen die eentonig werk doen in de industrie: hierbij gaat het erom de beroepsgezondheid te verbeteren in bedrijfstakken waar vooral veel vrouwen werken, ook door voorlichting en onderwijs om vrouwen mondiger te maken.

2.3.3.5.3 Bovendien dringt het EESC erop aan meer rekening te houden met de impact van mantelzorg en de daaruit voortvloeiende belasting van de lichamelijke en geestelijke gezondheid van vrouwen, en dit verschijnsel verder te onderzoeken en te analyseren.

2.3.3.5.4 Het EESC onderschrijft de doelstellingen van de EU ten aanzien van gendergelijkheid en stelt dat de open coördinatiemethode moet worden toegepast op gezondheidszorg en dat de gendergelijkheidsdoelstellingen daarin moeten worden opgenomen; tegelijkertijd moeten de preventieve programma's worden versterkt. Daarnaast is er behoefte aan intensivering van gendergevoelige initiatieven met betrekking tot seksueel overdraagbare ziekten (waaronder HIV/aids) en kwesties die met seksuele en reproductieve gezondheid samenhangen.

2.3.3.6 Strijd tegen meervoudige discriminatie, met name van vrouwelijke immigranten en vrouwen die tot etnische minderheden behoren

2.3.3.6.1 Vrouwelijke leden van minder bevoorrechte lagen van de bevolking verkeren vaak in een nog slechtere positie dan de mannen in diezelfde omstandigheden. Vaak worden zij op meer dan één grond gediscrimineerd. De bevordering van gendergelijkheid in migratie- en integratiebeleid is noodzakelijk om de rechten van vrouwen en hun deelname aan de samenleving te waarborgen, ervoor te zorgen dat zij hun kansen op de arbeidsmarkt optimaal kunnen benutten en onderwijs en opleiding voor hen toegankelijker te maken.

2.3.3.6.2 Het EESC betreurt dat de door de Europese Raad aangenomen Haagse doelstellingen, die de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht bestrijken en in de periode 2005-2010 moeten worden verwezenlijkt, voorbijgaan aan de specifieke situatie van vrouwen. Het erkent het verschijnsel van de feminisering van migratie en adviseert om genderkwesties volledig op te nemen in het beleid en de acties van de EU in ieder stadium van het migratieproces, in het bijzonder in het stadium van de toelating en integratie in de gastlanden.

2.3.3.6.3 Het is in overeenstemming met de verplichtingen in het kader van internationale verdragen inzake mensenrechten en het Verdrag van Genève uit 1951 dat de bestaande instrumenten met betrekking tot asiel, met name op het punt van tijdelijke bescherming en van minimumnormen voor de omstandigheden van de opvang, worden omgezet en ten uitvoer gelegd. Bovendien moet in asielbeleid rekening worden gehouden met de aard van seksegebonden onderdrukking van vrouwen die om die reden hun land ontvluchten.

2.3.3.7 De voornaamste acties die de Commissie op dit gebied voorstelt

2.3.3.7.1 Het EESC steunt de voornaamste acties die de Commissie voorstelt, vooral wat de prioriteit voor het controleren en versterken van gendermainstreaming betreft. Het vindt het goed dat de Commissie de nieuwe coördinatiemethode voor pensioenen, sociale integratie, gezondheid en zorg op lange termijn wil stroomlijnen en wijst er in dit verband op dat daarbij o.m. de gelijke behandeling van mannen en vrouwen centraal dient te staan ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Zie par. 5.2.2 van het EESC-advies van 20 april 2006 over de Mededeling „Een nieuw kader voor de open coördinatie van het beleid inzake sociale bescherming en integratie in de Europese Unie”, rapporteur: Olsson, CESE 569/2006 (PB C 185 van 8 augustus 2006, blz. 87).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/jOIndex.do?year=2006&serie=C&textfield2=185&Submit=Search>.

2.3.4 Beter combineerbaar maken van werk, privé- en gezinsleven

2.3.4.1 Het EESC ziet het belang in van maatregelen, m.i.v. het vaststellen van precieze doelstellingen en indicatoren, om voor kinderen, vanaf hun geboorte tot aan de schoolplichtige leeftijd, opvang te garanderen, evenals betaalbare en toegankelijke opvang voor andere afhankelijke personen, omdat daaraan rechtstreekse gevolgen verbonden zijn voor de participatie van vrouwen aan betaald werk. Naschoolse opvang voor kinderen tijdens hun hele schoolgang, die is afgestemd op de werktijden van de ouders, moet ook worden ingevoerd.

2.3.4.2 Het EESC acht het ook belangrijk dat gezins- en beroepstaken met elkaar worden verzoend, en stemt in met het standpunt dat de voordelen van flexibele arbeidsregelingen nog niet zo wijd verspreid zijn als had gemoeten. Bepaalde nieuwe vormen van arbeidsorganisatie dreigen volgens het EESC te onttaarden in de uitbuiting van werknemers en in banen zonder arbeidszekerheid die meestal voor vrouwen zijn. Het EESC vindt dat een evenwicht dient te worden bereikt tussen flexibiliteit en zekerheid.

2.3.4.3 De EU heeft het belang onderkend van de verzoening van privé en beroepstaken van vrouwen en mannen ⁽⁶⁾. De seksegebonden verdeling van de huishoudelijke en zorgtaken thuis moet worden veranderd in die zin dat die taakverdeling de gelijkheid van vrouwen en mannen moet waarborgen. Mannen moeten meer in het huishouden gaan doen. Bovendien moeten werktijden worden vastgelegd — tegen de achtergrond van de discussies over de herziening van de richtlijn inzake werktijden —, die in maatschappelijk opzicht verenigbaar zijn met gezinstaken.

Het EESC erkent ook het belang van maatregelen, waaronder het vaststellen van precieze doelen en indicatoren, om de verstrekking van voorzieningen voor kinderen en afhankelijke ouderen te waarborgen.

2.3.5 Bevordering van een evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming

2.3.5.1 De ondervetegenwoordiging van vrouwen in de politiek, de economische besluitvorming, wetenschap en technologie wordt nog steeds niet op doeltreffende wijze aangepakt. De voornaamste acties die de Commissie voorstelt, hebben tot doel om een einde te maken aan deze ondemocratische situatie. De bereidheid van de lidstaten om de nodige maatregelen te nemen, laat echter nog steeds veel te wensen over. Zowel in de overheids- als in de particuliere sector is duidelijk sprake van segregatie. Vrouwen zijn, zowel bij de overheid als in de particuliere sector, ondervetegenwoordigd op topniveau en in de posities waar de besluiten worden genomen.

⁽⁶⁾ Resolutie van de Raad en de ministers van werkgelegenheid en sociaal beleid van 29 juni 2000 over de evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de gezins- en beroepstaken (2000/C 218/02).
URL: http://europa.eu.int/eur-lex/pri/nl/oj/dat/2000/c_218/c_21820000731nl00050007.pdf.

2.3.5.2 Het EESC beveelt daarom aan doelstellingen en termijnen voor de verwezenlijking van gelijkheid vast te stellen doordat de deelname van vrouwen aan alle soorten besluitvorming groter wordt, aangezien het van mening is dat hierdoor de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek, de economische besluitvorming, wetenschap en technologie sterk kan worden verbeterd.

2.3.5.3 Bovendien moeten alle Europese instellingen op doeltreffende wijze positieve acties ondernemen op alle niveaus waar vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in de besluitvorming, overeenkomstig artikel 1 quinquies (77) 96 van het statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen van 1 mei 2004 (7). De resultaten van dergelijke positieve acties moeten op gezette tijden worden vastgesteld en openbaar gemaakt.

2.3.6 Uitbanning van seksegebonden geweld en mensenhandel

2.3.6.1 De Commissie is vastbesloten de strijd aan te binden met alle vormen van geweld. Vrouwen zijn de belangrijkste slachtoffers van seksegebonden geweld. Het EESC heeft onlangs nog in een initiatiefadvies over huiselijk geweld tegen vrouwen aandacht aan dit onderwerp besteed (8). Huiselijk geweld staat de maatschappelijke integratie van vrouwen in de weg, vooral als het gaat om hun intrede op de arbeidsmarkt, met als gevolg: marginalisering, armoede en financiële en materiële afhankelijkheid. Er moet een Europees actieplan komen tegen geweld tegen vrouwen.

2.3.6.2 Mensenhandel kan niet geïsoleerd worden aangepakt. Het is een integraal onderdeel van georganiseerde misdaad en vereist de samenwerking van alle lidstaten voor een consistent veiligheidsbeleid en een gemeenschappelijk juridisch kader om op dit gebied doeltreffend te kunnen optreden. Het Haagse programma (9) en het VN-Verdrag tegen transnationale georganiseerde misdaad (10) zijn bepalend voor de doelstellingen van de EU op dit terrein. Het EESC heeft een advies uitgebracht waarin het belang wordt benadrukt van een doeltreffend veiligheidsbeleid dat de burgers volgens het rechtsstaatbeginsel beschermt in een vrije en open samenleving (11).

(7) Zie: http://www.europa.eu.int/comm/dgs/personnel_administration/statut/tocnl100.pdf.

(8) EESC-advies van 16 maart 2006 over „Huiselijk geweld tegen vrouwen”, rapporteur: mevrouw Heinisch (nog niet in het Publicatieblad gepubliceerd).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2006&serie=C&textfield2=110&Submit=Search>.

(9) Zie http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/index_en.htm.

(10) Zie http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp_convention.html.

(11) EESC-advies van 15 december 2005 over de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Het Haagse Programma: tien prioriteiten voor de komende vijf jaar — Het partnerschap voor Europese vernieuwing op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht”, rapporteur: de heer Pariza-Castaños (PB C 65 van 17 maart 2006, blz. 120-130).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2006&serie=C&textfield2=65&Submit=Search>.

2.3.6.3 Vrouwelijke slachtoffers van mensenhandel mogen niet tegen hun zin uit het land worden gezet, omdat zij het gevaar lopen in hun thuisland, als ze worden gedwongen om terug te gaan, weer in aanraking te komen met de menshandelaren. Daarentegen zouden zij een verblijfsvergunning moeten krijgen in het land waar zij naartoe zijn gebracht, met de nodige voorzorgsmaatregelen om te voorkomen dat van die mogelijkheid misbruik wordt gemaakt.

2.3.6.4 Het EESC verzoekt de lidstaten erop toe te zien dat vrouwen die met het oog op seksuele uitbuiting slachtoffer van mensenhandel zijn geworden, meer rechten en steun krijgen. Er moet een halt worden toegeroepen aan de snel stijgende vraag naar seksuele diensten doordat bewustmakingscampagnes worden georganiseerd die specifiek op de klanten zijn gericht.

2.3.6.5 De lidstaten moeten meer aandacht schenken aan het verschijnsel dat de georganiseerde misdaad het kopen van seksuele diensten steeds meer in haar greep krijgt. Er moet in ieder geval voor worden gezorgd dat slachtoffers van mensenhandel of op andere wijze gedwongen deelnemers aan de handel in seks beter worden beschermd.

2.3.7 Uitbanning van genderstereotypen

2.3.7.1 Het EESC is het met de Commissie eens dat de media een sleutelrol vervullen bij het vormen van mentaliteit en gedrag. De voorgestelde acties, die betrekking hebben op het uitbannen van genderstereotypen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en in de media, pakken deze kwesties aan en bieden een leidraad voor de lidstaten.

2.3.7.2 Het EESC is het ermee eens dat er beleid moet worden geformuleerd met betrekking tot gendergelijkheid en de media, met dien verstande dat moet worden erkend dat vrouwen nog altijd onvoldoende toegang hebben tot de media, vooral als het gaat om de posities waar besluiten worden genomen. Daarom beveelt het EESC aan:

- a) een pan-Europese bewustmakingsactie uit te werken voor nultolerantie voor seksistische beledigingen en vernederende beelden van vrouwen in de media;
- b) dat de lidstaten er, in overeenstemming met de door de Commissie voorgestelde richtlijn inzake de coördinatie van bepaalde bepalingen voor de uitoefening van televisie-omroepactiviteiten, op toezien dat in audiovisuele commerciële berichtgeving geen discriminatie wordt gepleegd op grond van ras, geslacht of nationaliteit (12).
- c) in opleidingsinstellingen voor de media genderlesmodules te introduceren en solide regelingen te treffen waardoor op alle besluitvormingsniveaus in de mediasector een evenwicht tussen vrouwen en mannen wordt bewerkstelligd;

(12) COM(2005) 646 final. Zie voetnoot 2.

d) de publieke omroep te ontwikkelen als een onafhankelijk media-instrument met de openbare nutstaak om de mensenrechten en gendergelijkheid te waarborgen.

2.3.7.3 Het EESC is het eens met de voorgestelde bewustmakingsacties via het plan van de Commissie voor „Democratie, Dialoog en Debat”⁽¹³⁾ („Plan D”), en de activiteiten op dit terrein die door de vertegenwoordigingen van de Commissie in de lidstaten worden georganiseerd.

2.3.8 Bevordering van gendergelijkheid buiten de EU

2.3.8.1 Het EESC steunt de rol van de Commissie bij het bevorderen van de rechten van vrouwen in een internationale context.

2.3.8.2 De EU moet er in haar buitenlands en ontwikkelingsbeleid rekening mee houden dat vrouwen een sleutelrol spelen bij het uitbannen van armoede. Als zij in economisch, educatief, politiek en seksueel opzicht mondiger worden, is dat niet alleen goed voor henzelf, maar ook voor hun gezinnen en de gemeenschap waarin zij leven.

2.3.8.3 De EU moet bovendien garanderen dat de behoeften en vooruitzichten van vrouwen worden geïntegreerd in al het nationale en EU-beleid en dat hierop toezicht wordt gehouden, en zij moet ervoor zorgen dat vrouwen in voldoende mate toegang hebben tot financiële bijstand van de EU in de context van het EU-beleid voor ontwikkelingshulp.

2.3.8.4 In situaties van crisisinterventie is het nodig het genderperspectief in het Europese veiligheids- en defensiebeleid op te nemen (overeenkomstig VN-resolutie 1325⁽¹⁴⁾) en de Europese resolutie van november 2000 over de deelname van vrouwen aan vreedzame conflictoplossing).

2.3.8.5 In het beleid van de Commissie op het gebied van humanitaire hulp (ECHO) moet voorrang worden gegeven aan hulp en financiële steun voor vrouwen die tijdens conflicten het slachtoffer van seksegebonden geweld zijn geworden en die na afloop van gewapende conflicten via de regelingen van het internationale recht proberen een schadeloosstelling te krijgen.

2.4 Deel II Betere governance voor gendergelijkheid

2.4.1 Gendergelijkheid is alleen te verwezenlijken via een duidelijk engagement op het hoogste politieke niveau. De Commissie bevordert gendergelijkheid binnen haar eigen gelederen⁽¹⁵⁾ en ondersteunt een aantal structuren die actief zijn op het gebied van gendervraagstukken en die aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt. Er moet echter nog veel vooruitgang worden geboekt op de voornaamste gebieden die in de routekaart worden genoemd. Dit vereist een betere *governance* op alle niveaus: EU-instellingen, lidstaten, parlementen, sociale partners en het maatschappelijke middenveld. Op nationaal niveau is de steun van ministers die belast zijn met gendergelijkheid van doorslaggevend belang.

2.4.2 Het EESC adviseert de consolidering niet alleen van de bestaande structuren op het niveau van de Commissie, teneinde de gendergelijkheid door betere samenhang en betere netwerk-systemen te bevorderen, maar ook van de regelingen voor dialoog en overleg met de organisaties van het maatschappelijke middenveld. Er moet meer steun en erkenning komen voor nationale vrouwenorganisaties, en meer synergiewerking op basis van het beginsel van een participatiedemocratie.

2.4.3 Bovendien pleit het EESC voor het opzetten van verplichte opleiding voor gendermainstreaming en genderbewustwording binnen de instellingen van de EU.

2.4.4 Ook beveelt het EESC aan binnen het Directoraat-generaal Begroting van de Commissie een werkgroep „genderbudgettering” in het leven te roepen en op jaarbasis een aparte gendereffectbeoordeling van de EU-begroting uit te voeren.

2.4.5 Het EESC is ervan overtuigd dat de vorderingen bij de toepassing van de routekaart op de voet moeten worden gevolgd omdat anders de doelstellingen ervan niet zullen worden bereikt. Ook moet de tussentijdse herziening in 2008 worden aangeprezen om verder adequate maatregelen uit te voeren. Dit kunnen zonnodig andere maatregelen zijn dan die welke tot dusverre als beleid waren uitgestippeld, zodat verder kan worden toegewerkt naar 2010 en de follow-up van deze routekaart.

Brussel, 13 september 2006.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De bijdrage van de Commissie voor de periode van bezinning en daarna: Plan D voor Democratie, Dialoog en Debat COM(2005) 494 def.
URL: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/nl/com/2005/com2005_0494nl01.pdf.

⁽¹⁴⁾ Zie <http://www.peacewomen.org/un/sc/1325.html> (goedgekeurd op 31 oktober 2000).

⁽¹⁵⁾ Bijlage III bij de mededeling.